

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi päästökauppalain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi päästökauppalakia. Muutosehdotus koskee osittain 1.1.2021 voimaan tulevia päästökauppalain säännöksiä. Esityksessä ehdotetaan, että päästökauppalakiin lisättäisiin säännökset päästökauppalaitosten vakioimuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman käyttöönotosta, hakemisesta ja asetuksenantovaltuudesta sekä muut asiaan liittyvät velvoittavat säännökset. Esityksessä ehdotetaan myös, että päästöjen tarkkailusuunnitelmia koskevaa rangaistussäännöstä muutetaan muiden lakiin ehdotettujen muutosten johdosta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Asian tausta	3
1.2 Hallituksen esityksen valmistelu	3
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	3
3 Nykytila ja sen arviointi.....	5
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	6
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	6
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	7
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	8
5.1 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot.....	8
6 Lausuntopalaute.....	8
7 Lakia alemman asteinen sääntely	8
8 Voimaantulo	8
9 Toimeenpano ja seuranta	9
LAKIEHDOTUS	10
Laki päästökauppalain muuttamisesta.....	10
LIITE	12
RINNAKKAISTEKSTI.....	12
Laki päästökauppalain muuttamisesta.....	12

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Asian tausta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2003/87/EY tarkoitetusta kasvihuonekaasupäästöjen tarkkailusta ja raportoinnista sekä komission asetuksen (EU) N:o 601/2012 muuttamisesta annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2018/2066 (jäljempänä *komission päästöjen tarkkailuasetus*) 13 artiklassa säädetään vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman käyttöönotosta jäsenmaissa.

Euroopan komissio on suositellut jäsenmaiden soveltavan komission päästöjen tarkkailuasetuksessa jo nykyisellä päästökauppakaudella annettua mahdollisuutta vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman käyttöönottamiseen jäsenmaissa vähäpäästöisten laitosten velvoitteiden sekä hallinnollisen taakan keventämiseksi. Komission päästöjen tarkkailuasetuksen mahdollistama vakiomuotoinen ja yksinkertaistettu päästöjen tarkkailusuunnitelma on suunnattu vähäpäästöisille laitoksille ilman, että tarkkailun laadun vaatimukset tai yhdenvertaisuus laitosten välillä vaarantuisi.

EU:n päästökauppajärjestelmästä säädetään kansallisesti päästökauppalaissa (311/2011). Päästökauppalaki sisältää kansalliset säännökset päästöjen tarkkailusta ja raportoinnista sekä työ- ja elinkeinoministeriölle osoitetun valtuuden antaa asetuksella tarkempia säännöksiä tarkkailusta ja päästöjen tarkkailusuunnitelman sisällöstä. Kasvihuonekaasupäästöjen tarkkailusta ja raportoinnista päästökauppakaudella 2013–2020 annetussa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa (28/2013) on tarkemmat säännökset päästöjen tarkkailusta. Edellä mainittu työ- ja elinkeinoministeriön asetus kumotaan uudella työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella kasvihuonekaasupäästöjen tarkkailusta ja raportoinnista laitoksessa (/2020).

1.2 Hallituksen esityksen valmistelu

Energiavirasto on esittänyt vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman käyttöönottoa kansallisesti.

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä yhteistyössä Energiaviraston kanssa. Siihen sisältyvistä keskeisistä ehdotuksista on myös jo varhaisessa luonnosvaiheessa kuultu alan järjestöjä ja keskeistä viranomaista. Esityksestä on pyydetty lausuntoa Lausuntopalvelu.fi -palvelussa Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:ltä, Energia-teollisuus ry:ltä, Energiavirastolta, FINAS-akkreditointipalvelulta, Kemianteollisuus ry:ltä, Metsäteollisuus ry:ltä, oikeusministeriöltä, Suomen luonnonsuojeluliitolta, Teknologiateollisuus ry:ltä ja ympäristöministeriöltä.

Esitysehdotus on ollut lausuntokierroksella Lausuntopalvelu.fi -palvelussa 2.7.–28.8.2020. Hankkeen asiakirjat ovat saatavilla ministeriön internetsivulla tunnuksella TEM077:00/2020.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Komission päästöjen tarkkailuasetuksen 13 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat sallia sen, että toiminnanharjoittajat ja ilma-aluksen käyttäjät käyttävät vakiomuotoisia ja yksinkertaistettuja tarkkailusuunnitelmia kasvihuonekaasupäästöjen tarkkailussa. Komission päästöjen tarkkailuasetuksen 47 artiklan 1 kohdan mukaan toimivaltainen vi-

ranomainen voi sallia sen, että toiminnanharjoittaja toimittaa yksinkertaistetun tarkkailusuunnitelman 13 artiklan mukaisesti, jos laitoksessa harjoitetaan vain vähän päästöjä aiheuttavaa toimintaa. Ensimmäistä alakohtaa ei sovelleta laitoksiin, joissa harjoitettaviin toimintoihin liittyy direktiivin 2003/87/EY liitteen I mukaan N₂ O-päästöjä.

Komission päästöjen tarkkailuasetuksen 13 artiklan 2 kohdan mukaan toimivaltaisen viranomaisen on ennen artiklan 1 kohdassa tarkoitettua yksinkertaistettua tarkkailusuunnitelman hyväksymistä suoritettava yksinkertaistettu riskinarviointi sen arvioimiseksi, vastaavatko ehdotettu kontrollitoimet ja niihin liittyvät menettelyt määritettyjä luontaisia riskejä ja kontrolliriskejä, ja perusteltava kyseisen yksinkertaistettua tarkkailusuunnitelman käyttö.

EU:n jäsenmaat ovat katsoneet vaikeaksi komission päästöjen tarkkailuasetuksen 13 artiklan mukaisen vakiomuotoisen ja yksinkertaistettua päästöjen tarkkailusuunnitelman käyttöönoton annettujen säännösten perusteella. Euroopan komissio on antanut 17.12.2016 ohjeistuksen (Exemplar Simplified Monitoring Plan in accordance with MRR Article 13: Simple Gas-fired Combustion Installations, jäljempänä *komission yksinkertaistettua päästöjen tarkkailusuunnitelman ohje*), jossa komissio on antanut esimerkin Tanskassa sovelletun mallin mukaisesti, kuinka komission päästöjen tarkkailuasetuksen 13 artiklaa voisi soveltaa jäsenmaissa. Euroopan komission päästöjen tarkkailua koskevassa ohjeessa (The Monitoring and Reporting Regulation – General guidance for installations, jäljempänä *MRR GD1*) on lueteltu laitostyypit, joihin komission päästöjen tarkkailuasetuksen 13 artiklan mukainen päästöjen tarkkailusuunnitelma ei sovellu ja joihin se voisi soveltua. Lisäksi edellä mainitussa ohjeessa on annettu ohjeet yksinkertaistettua riskinarvioinnin tekemisestä. Euroopan komission ohjeet eivät ole oikeudellisesti sitovia, mutta ne auttavat komission päästöjen tarkkailuasetuksen tulkinnassa.

MRR GD1:n mukaan toimivaltainen viranomainen saa myöntää vakiomuotoisen ja yksinkertaistettua päästöjen tarkkailusuunnitelman käytön vain niille laitoksille, joilla menettely ei johdaisi päästöselvityksessä aiheuttamaan riskiin väärintulkintoja. Toimivaltainen viranomainen tekisi yksinkertaistettua riskinarvioinnin laitokohtaisesti vakiomuotoisen ja yksinkertaistettua päästöjen tarkkailusuunnitelman käyttöönotosta laitoksen tarkkailussa. MRR GD1:ssä on lueteltu laitostyypit, joissa voitaisiin hyväksyä vakiomuotoisen ja yksinkertaistettua päästöjen tarkkailusuunnitelman käyttö tarkkailussa. MRR GD1:n mukaan vakiomuotoisen ja yksinkertaistettua päästöjen tarkkailusuunnitelman käyttö soveltuisi seuraavanlaisiin laitoksiin:

- laitokset, jotka luokitellaan komission päästöjen tarkkailuasetuksessa luokkaan A tai B ja jotka käyttävät ainoastaan maakaasua lähdevirtana;
- laitokset, jotka käyttävät pelkästään kaupallisia polttoaineita ja joilla ei ole prosessipäästöjä;
- laitokset, jotka voivat käyttää ainoastaan ostolaskuja tarkkaillakseen toimintotietoja, oletusarvoja laskentakertoimina ja joilla on enintään kymmenen fossiilisia päästöjä tuottavaa lähdevirtaa;
- laitokset, joilla katsotaan olevan alhaiset päästöt, jos;
 - ainoastaan laitoksen vähämerkityksellisiä tai erittäin vähämerkityksellisiä lähdevirtoja tarkkaillaan ostolaskuilla ja oletuskertoimilla;
 - laitos ei käytä jatkuvatoimista päästömittausjärjestelmää (CEMS) tai fall-back menetelyä ja

- laitoksella ei ole perfluorihiilivety- tai typpioksiduulipäästöjä taikka hiilidioksidin talteenottoa, kuljetusta tai varastointia; taikka
- laitoksella on ainoastaan vähämerkityksellisiä ja erittäin vähämerkityksellisiä hiilidioksidipäästöjä tuottavia lähdevirtoja.

MRR GD1:n ohjeen mukaan biomassan käyttö ei ole esteenä vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman käyttöön laitoksella. Ohjeessa on lueteltu myös laitokset, joiden tarkkailuun ei sovellu vakiomuotoinen ja yksinkertaistettu päästöjen tarkkailusuunnitelma. Muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta kyseinen lista on käänteinen edellä mainittuihin edellytyksiin menettelyn soveltuvuudesta laitoksen päästöjen tarkkailuun. Lähtökohtaisesti monimutkaiset ja useaa eri tarkkailumenetelmää käyttävät laitokset sekä laitokset, joilla on enemmän kuin kolme merkittävää lähdevirtaa, eivät voi käyttää vakiomuotoista ja yksinkertaistettua päästöjen tarkkailusuunnitelmaa päästöjen tarkkailussa. Ohjeessa annetut luokittelulistat eivät ole tyhjentäviä, jolloin tapauskohtainen arviointi on tarpeen laitosten osalta.

Komission yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman ohjeessa on annettu malli vakiomuotoisesta ja yksinkertaistetusta päästöjen tarkkailusuunnitelmasta. Lisäksi ohjeessa katsotaan, että jäsenvaltio voi päättää, mitkä laitokset katsotaan viime kädessä soveltuvaksi menettelyyn ja kuinka yksinkertaistettu riskinarviointi suoritetaan. Komission päästöjen tarkkailuasetuksen vaatimukset ja muut komission ohjeet tulisi kuitenkin huomioida vakiomuotoista ja yksinkertaistettua päästöjen tarkkailusuunnitelmaa laadittaessa ja yksinkertaistettua riskinarviointia tehtäessä. Jäsenmaat voivat julkaista lomakkeita vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman pohjaksi.

3 Nykytila ja sen arviointi

Päästökauppajärjestelmään kuuluvalla laitoksella tulee olla toimivaltaisen viranomaisen myöntämä kasvihuonekaasujen päästölupa. Meneillään olevalla päästökauppakaudella päästöjen tarkkailusuunnitelmaa ja kasvihuonekaasujen päästölupaa koskeva hyväksyntä on annettu samalla hallintopäätöksellä. Tulevalla päästökauppakaudella päästökauppaviranomainen antaa laitoksen päästölupapäätöksen ja päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntää koskevan päätöksen erillisillä hallintopäätöksillä.

Suomessa päästökauppajärjestelmään kuuluu noin 530 laitosta. Suomessa on noin 40 laitosta, joilla ei ole ollut lainkaan päästöjä kuluvaan päästökauppakauden aikana ja jotka toimivat varalaitoksina energiantuotannossa. Laitoksia, joilla ei ole vuotuisia päästöjä tai on erittäin vähän päästöjä, on vuosittain noin 90.

Päästöjen tarkkailusuunnitelman sisältövaatimukset ovat laitoksen päästö määrästä riippumatta kuitenkin olleet tietyiltä osin samat kaikille laitoksille ja päästöjen tarkkailusuunnitelman laatiminen on osoittautunut vaativaksi etenkin pienille toimijoille. Hakemuskäsittelyn hallinnollinen taakka on suhteessa laitosten päästöihin ollut merkittävä.

Laitoksia, jotka voisivat käyttää esityksessä ehdotettua vakiomuotoista ja yksinkertaistettua päästöjen tarkkailusuunnitelmaa arvioidaan Suomessa olevan noin 200. Näiden laitosten osuus Suomen päästökauppasektorin laitosten kokonaispäästöistä on alle 1 prosentti. Kyseiset laitokset ovat pääosin varavoimalaitoksia energiantuotannossa sekä lämpölaitoksia, jotka on lisätty päästökauppajärjestelmään niin sanottuina opt in -laitoksina. Suomessa opt in -laitokset ovat kaukolämpöverkkoon kuuluvia enintään 20 megawatin kaukolämpölaitoksia. Opt in -laitoksista

säädetään päästökauppalain 4 §:ssä. Pienet kaukolämpölaitokset on otettu päästökauppajärjestelmään mukaan siten, että samassa kaukolämpöverkossa toimivia kaikkia pieniä kaukolämpölaitoksia kohdeltaisiin samalla tavoin (HE 315/2010 vp).

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan lisättävän päästökauppalakiin säännökset komission päästöjen tarkkailuasetuksen 13 artiklan mukaisen vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman käyttöönottamisesta kansallisesti.

Ehdotuksessa esitetyn mukaisesti päästökauppalain 7 §:n 1 kohtaa muutettaisiin lisäämällä toiminnanharjoittajan yleiseksi velvollisuudeksi toimittaa vaihtoehtoisesti vakiomuotoinen ja yksinkertaistettu päästöjen tarkkailusuunnitelma.

Päästökauppalakiin lisättäisiin myös uusi 8 a §, jonka nojalla toiminnanharjoittaja voisi hakea komission päästöjen tarkkailuasetuksen 13 artiklan 1 kohdassa säädettyä vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntää, jos laitos olisi vähäpäästöinen siten kuin komission päästöjen tarkkailuasetuksen 47 artiklan 2 kohdassa on säädetty ja jos laitoksella olisi vain komission päästöjen tarkkailuasetuksen 19 artiklan 3 kohdan nojalla vähämerkityksiseksi tai erittäin vähämerkityksiseksi luokiteltuja lähdevirtoja. Päästökauppaviranomaisen hyväksymä vakiomuotoinen ja yksinkertaistettu päästöjen tarkkailusuunnitelma katsottaisiin päästökauppalain 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuksi hyväksytyksi päästöjen tarkkailusuunnitelmaksi. Toiminnanharjoittajalla tulisi olla laitoksessa aina hyväksytty päästöjen tarkkailusuunnitelma 8 §:n 1 momentin mukaisesti. Jos päästökauppaviranomainen ei hyväksyisi vakiomuotoista ja yksinkertaistettua päästöjen tarkkailusuunnitelmaa edellytysten puuttuessa, toiminnanharjoittajan tulisi hakea päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntää.

Lisäksi 8 a §:n 3 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, joka koskee yksinkertaistetun riskinarvioinnin suorittamista ja yksinkertaistetussa riskinarvioinnissa laitoksen toiminnan ja päästöjen tarkkailumenetelmien osalta tarkasteltavia seikkoja. Päästökauppaviranomainen tekisi lopullisen päätöksen vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman soveltuvuudesta laitoksen tarkkailuun yksinkertaistetun riskinarvioinnin perusteella. Yksinkertaistetussa riskinarvioinnissa päästökauppaviranomainen soveltaisi komission päästöjen tarkkailuasetuksen säännöksiä riskinarvioinnin suorittamisesta. Komission päästöjen tarkkailuasetuksen 13 artiklan 2 kohdassa on yleiset säännökset yksinkertaistetun riskinarvioinnin suorittamisesta. Jotta riskinarviointi olisi yksinkertainen, työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä seikoista, joita laitoksen toiminnan ja päästöjen tarkkailumenetelmien tarkastelussa tulisi huomioida. Komission päästöjen tarkkailuasetuksen 13 artiklan 2 momentissa säädettyjen luontaisien riskien ja kontrolliriskien tarkastelu tapahtuisi työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa säädettyjen yksinkertaistetussa riskinarvioinnissa huomioitavien seikkojen avulla.

Päästökauppalain 9 §:ään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa annettaisiin säännös luvan ja päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksynnän hakemisesta päästökauppaviranomaisen vahvistamalla lomakkeella. Lupaa ja päästöjen tarkkailusuunnitelmaa koskeva hakemus toimitettaisiin päästökauppaviranomaisen vahvistamalla lomakkeella virheiden ja puutteellisuuksien välttämiseksi niin kuin nykyisellä päästökauppaudella on jo toimittu.

Päästökauppalaain 73 §:n 1 momentin 1 kohtaa muutettaisiin viittaamalla 7 §:n 1 kohtaan, jossa tarkkailusuunnitelman hakemista koskeva velvoite on selkeämmin ilmaistu. Lisäksi muutos selkeyttäisi kyseistä rangaistussäännöstä toiminnanharjoittajan velvollisuudesta toimittaa hyväksyttäväksi joko päästöjen tarkkailusuunnitelma taikka vaihtoehtoisesti vakiomuotoinen ja yksinkertaistettu päästöjen tarkkailusuunnitelma. Samalla poistettaisiin tarpeettomana maininta päästökauppakaudesta 2021–2030, koska säännös tulisi voimaan seuraavan päästökauppakauden jo alettua.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Ehdotetulla päästökauppalaain muutoksella kevennettäisiin vähäpäästöisten päästökauppalaitosten toiminnanharjoittajien velvoitteita koskien päästöjen tarkkailua. Muutos koskisi noin 200 päästökauppalaitosta. Toiminnanharjoittaja voisi hakea vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman käyttöä päästöjen tarkkailussa täyttämällä Energiaviraston vahvistaman lomakepohjan, jolloin päästöjen tarkkailusuunnitelman laatiminen olisi yksinkertaisempaa ja virheiden määrä vähenisi. Energiavirasto voisi suorittaa riskinarvioinnin myös yksinkertaisemmalla tavalla. Näillä toimenpiteillä olisi myös hallinnollista taakkaa keventävä vaikutus. Jos oletetaan yksinkertaisemman menettelyn säästävän vuodessa 20 tuntia ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneen asiantuntijan työaikaa sekä otetaan huomioon Energiavirastolle maksettavan päätösmaksun alennus jaettuna viidelle vuodelle, keventäisi se yritysten hallinnollista taakkaa vuositasolla noin 200 000 euron arvosta työ- ja elinkeinoministeriön Sääntelytaakkalaskurilla arvioituna.

Euroopan komission vuosina 2015-2016 tekemän selvityksen (MRV Costs) mukaan vähäpäästöisten laitosten päästökaupan valvontajärjestelmästä aiheutuvat kustannukset ovat suhteessa suuremmat kuin isommilla päästökauppalaitoksilla. Yksinkertaistettu menettely pienentäisi juuri näihin pienimpiin laitoksiin kohdistuvia kustannuksia.

Ehdotettu päästökauppalaain muutos koskisi Suomessa pääasiassa pieniä päästökauppajärjestelmässä mukana olevia laitoksia. Komission päästöjen tarkkailuasetuksen tarkkailua koskevat velvoitteet ovat laajoja ja monilta osin monimutkaisia toiminnanharjoittajille. Muutos koskisi vähäpäästöisiä ja yksinkertaisia laitoksia, minkä vuoksi riski siitä, että päästöjen tarkkailussa tapahtuisi merkittäviä väärintulkintoja, on pieni.

Yksinkertaistettu menettely kohdistuisi pieniin laitoksiin, joilla on vähän päästöjä ja resursseja. Yhdenvertaisuuden ei katsota vaarantuvan päästökauppalaitosten toiminnanharjoittajien tarkkailuun liittyvien velvoitteiden osalta, vaan vaatimukset on mitoitettu yksinkertaisella menettelyllä suhteessa laitoksen päästöjen tarkkailua vaativiin seikkoihin. Monimutkaiset ja suuria määriä kasvihuonekaasuja päästävät laitokset joutuisivat edelleen toimittamaan komission päästöjen tarkkailuasetuksen 12 artiklassa säädetyn niin sanotun normaalin päästöjen tarkkailusuunnitelman. Myös vakiomuotoista ja yksinkertaistettua päästöjen tarkkailusuunnitelmaa laadittaessa noudatetaan komission päästöjen tarkkailuasetuksen säännöksiä.

Komission tarkkailuasetuksen 47 artiklan 4 kohdan mukaan vähän päästöjä aiheuttavan laitoksen toiminnanharjoittaja voi määrittää polttoaineen tai materiaalin määrän ostokirjanpidon ja arvioitujen varastomuutosten perusteella. Osalla laitoksista tämä voisi tarkoittaa muutosta nykyiseen tarkkailuun.

Päästökauppadirektiivin täytäntöönpano Ahvenanmaalla kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 10 ja 22 kohtien perusteella maakunnan lainsäädäntövaltaan. Direktiivi on saatettu Ahvenanmaalla voimaan niin kutsuttuna blankettilakina annetulla maakuntalailla (Landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av riks författningar om utsläppshandel, ÅFS

2009:31, muutettu ÅFS 2012:66 ja ÅFS 2015:105). Maakuntalain nojalla päästökauppalaain säännöksiä sovelletaan tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta sellaisenaan Ahvenanmaalla. Hallintoa koskevasta valtakunnan ja maakunnan välisestä tarkemmasta toimivallanjaosta säädetään sopimusasetuksessa (Republikens presidents förordning om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som gäller handel med utsläppsrätter avseende växthusgaser, ÅFS 2013:20). Ehdotetulla päästökauppalaain muutoksella ei olisi merkittäviä vaikutuksia Ahvenanmaalla. Ahvenanmaalla on nykyään 9 laitosta, joihin sovelletaan päästökauppalakia.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

Komission päästöjen tarkkailuasetuksen 13 artiklan mukainen vakiomuotoinen ja yksinkertaistettu päästöjen tarkkailusuunnitelma on ollut sallittu Tanskassa, Alankomaissa, Belgiassa (Flanderin alue), Ranskassa, Kroatiaassa, Unkarissa, Liechtensteinissa ja Liettuassa vuonna 2018 (Application of the European Union emission trading directive, Analysis of national responses under Article 21 of the EU ETS Directive in 2019). Jäsenmaiden välillä on eroja vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman käytössä ja menettelyn toteuttamistavassa.

Ruotsi ei ole ottanut käyttöön vakiomuotoista ja yksinkertaistettua päästöjen tarkkailusuunnitelmaa, vaikka keskustelua sen käyttöönotosta on ollut jo vuosia. Samoin kuin Suomessa, Ruotsilla on paljon pieniä päästökauppalaitoksia. Menettely soveltuisi Ruotsissa näihin laitoksiin. Menettelyn käyttöönottoa pohditaan Ruotsissa sen jälkeen, kun Ruotsissa on enemmän tietoa komission tietojärjestelmän kehityksestä ja sen soveltuvuudesta kansallisesti.

6 Lausuntopalaute

Energiavirasto ja oikeusministeriö antoivat lausunnon asiasta. Ehdotettuja lainmuutoksia pidettiin annetuissa lausunnoissa perusteltuina. Vain oikeusministeriön lausunnossa oli esitetty muutoksia asetuksen antovaltuutta koskevan säännöksen perusteluihin sekä rangaistussäännökseen. Lakiehdotusta on muutettu oikeusministeriön lausunnon mukaisesti. Lisäksi pykäliin on tehty muutamia teknisiä muutoksia. Lausuntokierroksen perusteella esitykseen ei näytä liittyvän merkittäviä kiistakysymyksiä tai erimielisyyksiä.

7 Lakia alemman asteinen sääntely

Esityksessä ehdotetaan lisättävän asetuksen antovaltuus työ- ja elinkeinoministeriön asetuksen antamiseksi ehdotetun 8 a §:n 1 momentin mukaisen yksinkertaistetun riskinarvioinnin suorittamisesta. Asetuksessa voitaisiin antaa tarkemmat säännökset yksinkertaistetun riskinarvioinnin suorittamisesta ja yksinkertaistetussa riskinarvioinnissa laitoksen toiminnan ja päästöjen tarkkailumenetelmien osalta tarkasteltavista seikoista päästökauppaviranomaisen käsitellessä vakiomuotoista ja yksinkertaistettua päästöjen tarkkailusuunnitelmaa koskevaa hakemusta.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa voitaisiin antaa teknisluonteisia ja täydentäviä säännöksiä yksinkertaistetussa riskinarvioinnissa huomioitavista laitoksen toimintaan ja päästöjen tarkkailuun liittyvistä seikoista.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.1.2021.

Esityksessä ehdotetaan annettavan siirtymäsäännös, jonka nojalla toiminnanharjoittajat voisivat hakea vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntää ennen lain voimaantuloa.

9 Toimeenpano ja seuranta

Päästökauppaviranomainen ohjeistaa toiminnanharjoittajia vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman haussa ja soveltamisessa. Hakemukset käsitellään samanaikaisesti alkuvuodesta 2021, millä turvataan vakiintunut ratkaisukäytäntö yksinkertaistettua menettelyä hakeneiden laitosten välillä.

Menettelyn toimivuutta seurataan vuodelta 2021 toimitettavien päästöselvitysten ja tarkkailun parannusraporttien yhteydessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

päästökauppalaan muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan päästökauppalaan (311/2011) 7 §:n 1 kohta ja 73 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 291/2019, sekä
lisätään lakiin uusi 8 a § ja 9 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 291/2019, uusi 4 momentti seuraavasti:

7 §

Toiminnanharjoittajan yleiset velvollisuudet

Toiminnanharjoittajan on:

1) haettava laitokselle kasvihuonekaasujen päästölupa sekä päästöjen tarkkailusuunnitelman tai komission päästöjen tarkkailuasetuksen 13 artiklassa säädetyn vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntä;

8 a §

Vakiomuotoinen ja yksinkertaistettu päästöjen tarkkailusuunnitelma

Toiminnanharjoittaja voi hakea komission päästöjen tarkkailuasetuksen 13 artiklan 1 kohdassa säädettyä vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntää päästökauppaviranomaiselta mainitun asetuksen 47 artiklan 2 kohdassa säädetylle vähän päästöjä aiheuttavaa toimintaa harjoittavalle laitokselle, jos laitoksella on mainitun asetuksen 19 artiklan 3 kohdan nojalla vain vähämerkityksiseksi tai erittäin vähämerkityksiseksi luokiteltuja lähdevirtoja. Päästökauppaviranomainen hyväksyy tai hylkää vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman mainitun asetuksen 13 artiklan 2 kohdassa säädetyn yksinkertaistetun riskinarvioinnin perusteella.

Hyväksytty vakiomuotoinen ja yksinkertaistettu päästöjen tarkkailusuunnitelma katsotaan 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuksi hyväksytyksi päästöjen tarkkailusuunnitelmaksi. Mitä 8–12, 14 ja 16 §:ssä, 56 §:n 1 momentissa ja 59 §:ssä säädetään päästöjen tarkkailusuunnitelmasta, sovelletaan vakiomuotoiseen ja yksinkertaistettuun päästöjen tarkkailusuunnitelmaan.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa säädetystä vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman yksinkertaistetun riskinarvioinnin suorittamisesta sekä yksinkertaistetussa riskinarvioinnissa laitoksen toiminnan ja päästöjen tarkkailumenetelmien osalta tarkasteltavista seikoista.

9 §

Lupaa ja päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntää koskeva hakemus

Lupaa ja päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntää koskeva hakemus on tehtävä päästö-
kauppaviranomaisen vahvistamalla lomakkeella.

73 §

Päästökaupparikkomus

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

1) laiminlyö hakea 7 §:n 1 kohdassa tarkoitettua kasvihuonekaasujen päästölupaa taikka pääs-
töjen tarkkailusuunnitelman tai vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunni-
telman hyväksyntää,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *päästökaupparik-
komuksesta* sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Edellä 8 a §:n 1 momentissa tarkoitettu hakemus vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästö-
jen tarkkailusuunnitelman hyväksymiseksi voidaan tehdä jo ennen lain voimaantuloa.

Helsingissä 8.10.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Elinkeinoministeri Mika Lintilä

Laki

päästökauppalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan päästökauppalain (311/2011) 7 §:n 1 kohta ja 73 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 291/2019, sekä
lisätään lakiin uusi 8 a § ja 9 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 291/2019, uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

Toiminnanharjoittajan yleiset velvollisuudet

Toiminnanharjoittajan yleiset velvollisuudet

Toiminnanharjoittajan on:

1) haettava laitokselle kasvihuonekaasujen päästölupa ja päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntä;

Toiminnanharjoittajan on:

1) haettava laitokselle kasvihuonekaasujen päästölupa sekä päästöjen tarkkailusuunnitelman tai komission päästöjen tarkkailuasetuksen 13 artiklassa säädetyn vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntä;

8 a §

Vakiomuotoinen ja yksinkertaistettu päästöjen tarkkailusuunnitelma

Toiminnanharjoittaja voi hakea komission päästöjen tarkkailuasetuksen 13 artiklan 1 kohdassa säädettyä vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntää päästökauppaviranomaiselta mainitun asetuksen 47 artiklan 2 kohdassa säädetylle vähän päästöjä aiheuttavaa toimintaa harjoittavalle laitokselle, jos laitoksella on mainitun asetuksen 19 artiklan 3 kohdan nojalla vain vähämerkityksiseksi tai erittäin vähämerkityksiseksi luokiteltuja lähdevirtoja. Päästökauppaviranomainen hyväksyy tai hylkää vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun pääs-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

töjen tarkkailusuunnitelman mainitun asetuksen 13 artiklan 2 kohdassa säädetyn yksinkertaistetun riskinarvioinnin perusteella.

Hyväksytty vakionuotoinen ja yksinkertaistettu päästöjen tarkkailusuunnitelma katsotaan 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin hyväksytyksi päästöjen tarkkailusuunnitelmaksi. Mitä 8–12, 14 ja 16 §:ssä, 56 §:n 1 momentissa ja 59 §:ssä säädetään päästöjen tarkkailusuunnitelmasta, sovelletaan vakionuotoiseen ja yksinkertaistettuun päästöjen tarkkailusuunnitelmaan.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa säädetystä vakionuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman yksinkertaistetun riskinarvioinnin suorittamisesta sekä yksinkertaistetussa riskinarvioinnissa laitoksen toiminnan ja päästöjen tarkkailumenetelmien osalta tarkasteltavista seikoista.

9 §

Lupaa ja päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntää koskeva hakemus

9 §

Lupaa ja päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntää koskeva hakemus

Lupaa ja päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntää koskeva hakemus on tehtävä päästökauppaviranomaisen vahvistamalla lomakkeella.

73 §

Päästökaupparikkomus

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) laiminlyö hakea 8 §:ssä tarkoitettua kasvihuonekaasujen päästölupaa ja *päästökauppakaudesta 2021–2030 lukien* päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntää,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *päästökaupparikkomuksesta* sakkoon.

73 §

Päästökaupparikkomus

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) laiminlyö hakea 7 §:n 1 kohdassa tarkoitettua kasvihuonekaasujen päästölupaa *taikka* päästöjen tarkkailusuunnitelman *tai* vakionuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksyntää,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *päästökaupparikkomuksesta* sakkoon.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Edellä 8 a §:n 1 momentissa tarkoitettu hakemus vakiomuotoisen ja yksinkertaistetun päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksymiseksi voidaan tehdä jo ennen lain voimaantuloa.
